

cultural and geographical content; they are the custodians of cultural and historical information and memory of the Ukrainian people. Eponymical terms have their models and structural-typological characteristics.

Further researches of eponymical terms in other microterminological systems, which highlight proper names of persons, who were connected with the formation and rise of Medical Sciences at different times in Ukraine, are promising now.

Summary of the research may be the basis for specific principles of lexicographical analysis based on consideration on the semantics in the terms of cultural and historical factors.

Keywords: proper name, eponymical term, lingo and cultural aspects, cultural and historical information, the memory of the people

УДК 81'44 : 81'35 (811.161.2+811.531) "14/20"

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТРАДИЦІЙНО-ІСТОРИЧНОГО ПРИНЦИПУ ПИСЬМА В УКРАЇНСЬКІЙ І КОРЕЙСЬКІЙ ОРФОГРАФІЇ З XV ДО XXI СТ.

О. С. АЛІМЕНКО, кандидат філологічних наук,
викладач кафедри мов і цивілізацій Далекого Сходу
Київський національний лінгвістичний університет (м.Київ)
E-mail: olga.alimenko@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена проблемі функціонування традиційно-історичного принципу письма в українській і корейській орфографії у період з XV до XXI ст. Основними завданнями дослідження є проаналізувати засоби реалізації цього принципу письма у зіставлюваних орфографічних системах, розкрити загальні тенденції, притаманні процесам становлення традиційно-історичного принципу в українській і корейській мовах у XV–XXI ст. і порівняти одержані результати для визначення ізоморфних і аломорфних ознак. У ході дослідження визначається основний орфографічний інвентар, що слугує інструментарієм для реалізації традиційно-історичного принципу письма, а також частотність дотримання цього принципу в обох письмових системах. У різні історичні періоди вона варіює, однак зберігається загальна тенденція до зниження кількості традиційно-історичного компоненту у орфографії, що говорить про тяжіння до спрощення і фонетизації письма. Перспективою подальших досліджень є вивчення впливу цього принципу письма на графічний рівень організації письма.

Ключові слова: традиційно-історичний принцип письма, принципи орфографії, українська писемність, корейська писемність

Актуальність. Питання вивчення принципів письма є ключовим в процесі створення і подальшого використання будь-якого виду писемності, оскільки принципи, покладені в основі письмової системи, напряду впливають на формування різних рівнів її організації та визначають основи функціонування графічних елементів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед загальновідомих принципів письма особливий інтерес викликає саме традиційно-історичний

принцип, оскільки він є найвіддаленішим від реального звучання слів, чим вносить асиметрію між фонетичним і графічним інвентарем мови.

Цим питанням безпосередньо займалися такі вітчизняні науковці як В.В. Німчук [11], Л.В. Сидельникова [17], І.П. Ющук [23], російські мовознавці Ф.З. Кім [6], Л.Р. Концевич [7], О.О. Холодович [21], корейські лінгвісти Лі К.М. [24], Чжі С.Й. [34], Чжу С.Г. [35], Чхве Х.Б. [37] та інші. Однак особливості наочного вираження визначених принципів на орфографічному рівні письма та їх вплив на формування письмової традиції української і корейської мов є недостатньо вивченими.

Отже, **метою** дослідження є висвітлення основних засобів реалізації традиційно-історичного принципу письма та визначення ізоморфних і аломорфних ознак у загальних тенденціях розвитку цього принципу в українській і корейській орфографії у період з XV до XXI століття.

Завдання:

– проаналізувати засоби реалізації традиційно-історичного принципу письма в українській і корейській орфографії;

– розкрити основні тенденції, притаманні процесам становлення зазначеного принципу у зіставляваних мовах у період з XV до XXI ст.;

– порівняти одержані результати для визначення ізоморфних і аломорфних ознак у загальних тенденціях розвитку традиційно-історичного принципу письма у зазначених мовах.

Матеріалом дослідження слугували писемні пам'ятки, художні твори, тлумачні, орфографічні й двомовні словники, глосарії, датовані XV–XXI ст.

Методи. Для досягнення поставленої мети було застосовано діахронічний і функціональний підходи, описовий і зіставний методи, структурний метод, представлений у вигляді трансформаційного аналізу тощо. Застосування цих методів дозволило висвітлити основні засоби реалізації традиційно-історичного принципу, здійснити огляд станів орфографічних систем української і корейської мов з XV до XXI ст. і на основі отриманих результатів визначити ізоморфні і аломорфні тенденції розвитку цього принципу письма у зіставляваних мовах.

Результати. Традиційно-історичний принцип формується поступово у процесі розвитку мови і писемності, відштовхуючись не від звучання самої лексеми, а від зовнішніх чинників, під впливом яких ця лексема знаходилася на тому чи іншому етапі свого розвитку. Тому цей принцип проявляється у випадках, коли традиція переважає над мовною реальністю.

В українській системі письма він реалізується таким чином:

– середньоукраїнський період:

1) під час вживання монограм **л, та, ю, й, Ѡ, ю, щ**, що відображають не звуки, а звукосполучення, оскільки таке їх значення склалося історично, наприклад: *тѣмьтань* [15, с. 70], *оунгю(л)* [15, с. 115], *щадки* [15, с. 62], *оувазаньє* [15, с. 65], *таросла(в)*, *чюдо*, *кнась* [2, с. 177], *Ѡрада* [1, с. 195], *багрлица* [1, с. 67], *юница* [1, с. 213], *полсь* [20, с. 59], *тармо* [14, с. 80], *постановлена* [14, с. 76], *обѣцѣю* [14, с. 116] тощо;

2) під час написання монограм **ѣ, ж**, фонетичне значення яких вже змінилося, але вони продовжували вживатися у правописі лексем за традицією, наприклад: *чѣтжчи* [15, с. 92], *присѣгнути* [15, с. 123]; *термѣнь* [14, с. 84], *дверѣ* [2, с. 177], *жтроба* [1, с. 213], *чтѣвѣ* [18, с. 254] тощо;

3) використання монограми **ѣ** як стилізації диграми **оу**, наприклад: *мѣчени(к)* [2, с. 177], *пѣчина* [1, с. 139], *мѣдрый* [18, с. 192], *ѣтыски* [14, с. 106], *ѣвага* [14, с. 108], *обѣцѣю* [14, с. 116] тощо;

4) вживання монограми **и** у значенні [и] і [й], наприклад: *даи* [15, с. 33], *нинешнимъ, речеи, ильи* [15, с. 35] тощо;

5) під час написання монограми **ч** у випадках, коли він відображав звук [дж'], наприклад: *выежъчаеть, отежчаючи, наежчаючи, приезчалъ* [цит. за пр.: 3, с. 90], *бчо(л)* [15, с. 109] тощо;

6) під час утворення диграм **ы, оу, дж, дз, дч, чж, кг**, які позначали один звук, наприклад: *оуставицьтво* [15, с. 70], *кгдаы* [15, с. 26], *приездчали* [15, с. 61], *чжусичъ* [15, с. 67], *оусъбъныа* [2, с. 178], *дрожджъ* [1, с. 176], *вымыслы* [20, с. 9], *дзвонокъ* [20, с. 56], *зды(р)ства* [14, с. 106] тощо;

7) функціональні орфограми, які не передають окремі звуки, але традиційно використовуються для уточнення інших (монограми **ь і ъ**), наприклад: *съшчари* [15, с. 96], *безъ их воли* [15, с. 105], *такожь, грошь* [15, с. 35], *столпъ, конецъ, потокъ* [15, с. 99], *листь* [15, с. 101] тощо;

8) під час написання запозичень, коли в процесі адаптації слова до мови звучання його змінюється, а орфографічна система продовжує калькувати правопис мови-оригіналу (монограми **ѣ, ѡ, ѣ, ѡ, ѡ, ѡ, ѡ, ѡ** у запозиченнях із старослов'янської мови, монограми **ѣ, ѡ, ѡ, ѡ, ѡ, ѡ** у запозиченнях з грецької мови і латини), наприклад: *ѡвчини* [15, с. 68], *алѣѡ(н)дѣ(р)* [15, с. 26], *анаѡема* [15, с. 75], *сѡролдина* [1, с. 51], *авра* [18, с. 18], *ѡтчи(з)ны* [14, с. 82] тощо;

– сучасний період:

1) у XIX столітті диграми **іо, ы**, що позначали один звук, наприклад: *праціовита* [9, с. 11], *сліозы* [9, с. 13], *діоготъ* [9, с. 63] тощо;

2) у XIX столітті монограма **и** у значенні [и] і [йі] до офіційної зміни свого значення на [и], наприклад: *швидко, дитятко* [9, с. 2], *на тѣмъи* [9, с. 5], *обрідло* [9, с. 10], *попоили* [9, с. 11] тощо;

3) у XIX столітті вживання монограми **е** у значенні [йе], наприклад: *сине* [9, с. 2], *чуешь* [9, с. 5], *дуете, знаете* [9, с. 6] тощо;

4) монограми **ѣ, ї, ѣ, ю, я**, які позначають два звуки, наприклад: *въ лѣху* [19, с. 45], *яструби* [22, с. 13], *плечѣ* [22, с. 9], *воїн* [10, с. 61], *юрмилися* [13, с. 18], *окраєць* [13, с. 28], *ясир* [13, с. 38], *наївно* [4, с. 38] тощо;

5) диграма **ѡо**, що позначає один звук, наприклад: *васильок* [22, с. 50], *схвильована* [10, с. 33], *патьоки* [13, с. 112], *достатньо* [4, с. 96] тощо;

6) функціональні орфограми **ѣ і ѣ**, наприклад: *паробокъ* [9, с. 1], *в семѣи* [10, с. 43], *колодязъ* [13, с. 98], *пензель* [8, с. 128] тощо;

7) диграма **цц** в XIX ст. і диграми **дд, тт, шш** у XX–XXI століттях для позначення подовжених звуків, наприклад: *въ юпоциѣ* [9, с. 15], *розільециѣ* [22, с. 85], *затишшиѣ* [13, с. 135], *судді* [14, с. 74], *вороття* [4, с. 123] тощо.

У корейській системі письма традиційно-історичний принцип реалізується таким чином:

1) під час використання застарілої монограми **△** у передруках XVII століття, наприклад: *△썻, 안썻* [29, строфа 5], *△△△* [29, строфа 39] тощо;

2) використання застарілих **• [л] і ㆍ [лі]** у передруках XIX століття, наприклад: *ㄴᄇ* [33, с. 106], *ᄇᄇ* [33, с. 12а], *ᄇᄇᄇ* – [40, с. 1а], *ᄇᄇᄇᄇ*, *ᄇᄇᄇ* [40, с. 3а], *ᄇᄇ* [40, с. 6а] тощо;

3) вживання монограми **ㅅ** у патчхімі для відображення звука [т] у новокорейській період, наприклад: *ㅅᄇᄇ*, *ᄇᄇᄇ* [36, с. 16], *ᄇᄇᄇᄇ* [36, с. 66], *ᄇᄇᄇ* [25, с. 16], *ᄇᄇᄇ*, *ᄇᄇᄇ* – [25, с. 2а], *ᄇᄇᄇ* [40, с. 76], *ᄇᄇᄇᄇᄇᄇ* [33, с. 106], *ᄇᄇᄇ* – [33, с. 11а] тощо;

4) використання диграм (과, 괴, 거, 기, -기 та ін.), триграм (와, 외, 위, 위, 의 та ін.), і тетраграм (왜, 웨 та ін.) для позначення голосних у випадках, коли вони не мають морфемозберігаючої функції, наприклад:

– пізній середньовічний період: 비옥 [7, с. 268], 薔 [28, строфа 6], 아바님 [28, строфа 17], 일우웅 [28, строфа 53], 행왜 [41, с. 616], 디위 [32, с. 46], 연왜 [16, с. 7], 알오 [16, с. 33], 요옥 [16, с. 44] тощо;

– новокорейський період: 벚야미 [29, строфа 7], 유의호 – [36, с. 2a], 오경애 [36, с. 23a], 위엄 [25, с. 36], 음공, 새새예 [25, с. 86], 외오되 [25, с. 16a], 유이호리라 [25, с. 32a], 역관 [40, с. 36], 뒤위호미 [33, с. 9a] тощо;

– сучасний період: 오요한, 왜안 [5, с. 92], 이유 [27, с. 18], 왕래하 – [27, с. 83], 어의상 [27, с. 30], 폐쇄되 – [27, с. 109], 일으키는 [31, с. 14], 사운드 [31, с. 130], 위세 [30, с. 42], 삶의웃음 [12, с. 240], 웨이브 [31, с. 149] тощо.

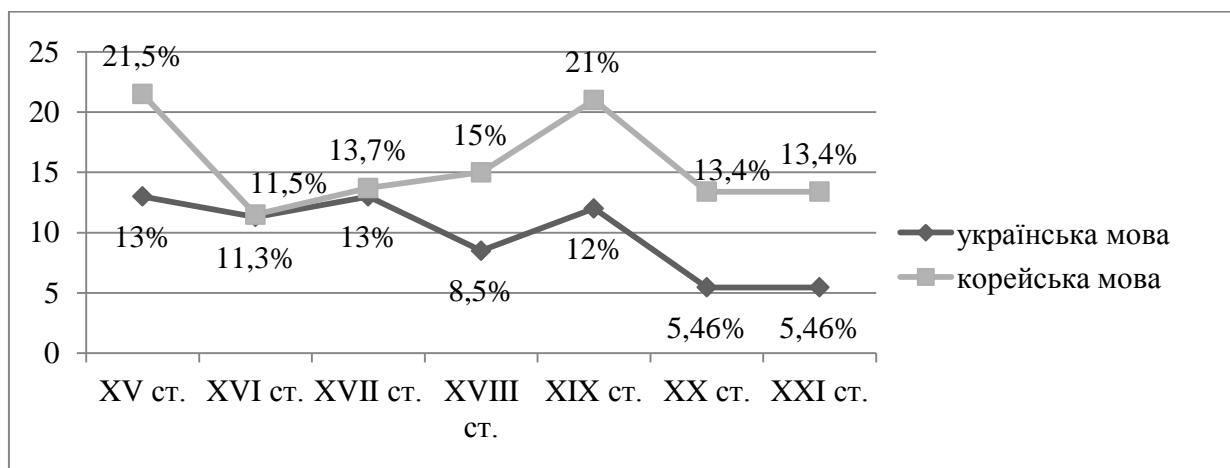
5) написання диграм (ㄱ, ㅋ, ㄴ, ㄷ, ㄹ, ㄷ, ㄷ, ㅈ, ㅉ, ㅊ, ㅌ, ㅍ, ㅍ та ін.) і триграм (ㅊ, ㅌ, ㅍ та ін.) для позначення приголосних у випадках, коли вони не мають морфемозберігаючої функції, наприклад:

– пізній середньоукраїнський період: 진똥 [28, строфа 21], 난파똥똥 [28, строфа 39], 꾸똥 [28, строфа 73], 락무드리라 [28, строфа 42], 다쁘니라 [7, с. 15a], 잠깐 [16, с. 51], 똥 [32, с. 6a] тощо;

– новокорейський період: 현똥신 [29, строфа 113], 도똥 – [38, с. 4a], 똥 [38, с. 2a], 폐판 [38, с. 186], 낫싸 [36, с. 16], 똥똥 [39, с. 5a], 꾸지즈 – [25, с. 46], 똥똥 [25, с. 46], 똥똥 [40, с. 7a], 똥똥 [33, с. 156] тощо;

– сучасний період: 머리똥 [5, с. 84], 귀똥똥 [5, с. 116], 똥똥리 [5, с. 40], 까똥 [5, с. 242], 똥똥리 – [27, с. 397], 딸기 [26, с. 45], 느낌 [26, с. 28], 똥리 [26, с. 57], 딸똥 [31, с. 14], 똥똥하게 [31, с. 25] тощо.

Проаналізувавши частотність випадків застосування традиційно-історичного принципу в українській і корейській орфографічних системах, ми прослідкували динаміку історичного розвитку цього принципу (див. графік 1).

Графік 1 Загальний розвиток традиційно-історичного принципу

Традиційно-історичний принцип письма розвивається у обох мовах хвильоподібно. Частотність його застосування у різні століття варіює, то убик зменшення, то убик підвищення. Однак зберігається загальна тенденція до зниження кількості традиційно-історичного компоненту у орфографії. Так, частотність орфограм, використовуваних за цим принципом в українській мові,

станом на XV століття складала 13 %, тоді як у сучасний період налічує 5,46 %, а в корейській мові їх частотність знизилася з 21,5 % до 13,4 %. Такі тенденції говорять про тяжіння до спрощення і фонетизації письма, хоча в корейській мові частка традиційно-історичного принципу вдвічі переважає аналогічну частку в українській мові.

Висновки і перспективи. Отже, традиційно-історичний принцип в обох мовах зберігає загальну тенденцію до зменшення частотності вживання як в українській, так і в корейській мові, хоча у складі останньої переважає вдвічі. Перспективою подальших досліджень є вивчення впливу цього принципу письма на графічний рівень організації письма.

Список використаних джерел

1. Беринда П. Леґіконь славенорѡсскїй и именъ тлъкованїе / Памба Беринда. – К. : Типографія Кутенського монастиря, 1627. – 330 с.
2. Богуславський С. Україно-руські пам'ятки XI–XVIII в.в. про князів Бориса та Гліба : розвідка й тексти / Сергій Богуславський. – К. : З друкарні Всеукраїнської Академії Наук, 1928. – xxxiii+206+ii с.
3. Жовтобрюх М. А. Історія української мови : фонетика / М. А. Жовтобрюх, В. М. Русанівський, В. Г. Скляренко. – К. : Наукова думка, 1979. – 367 с.
4. Іващенко В. В. Краплинки: Поезії / Віталій Вадимович Іващенко. – К. : Дія, 2000. – 176 с.
5. Кім С. Ясний місяць : лірика / Соволь Кім ; [переклад І. Бондаренка]. – К. : Грані-Т, 2008. – 362 с.
6. Ким Ф. З. Принципы построения корейских графем / Федор Зиновьевич Ким // Вопросы языкознания. – М.: Наука, 1960. – № 4. – С. 85–96.
7. Концевич Л. Р. Мир "Хунмин чоным" / Лев Рафаилович Концевич. – М. : "Первое марта", 2013. – 586 с.
8. Корній Д. Гонихмарник : роман / Дара Корній ; [передм. Люко Дашвар]. – [2-е вид., стер.]. – Харків : Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2013. – 336 с.
9. Котляревський І. П. Енеида (на Малороссійській языкъ перелиціованная) / Іван Петрович Котляревський. – Санктпетербургъ : Типографія Івана Глазунова. – 1808. – 154 с.
10. Кочерга І. А. Ярослав Мудрий : драматична поема / Іван Антонович Кочерга. – К. : Дніпро, 1981. – 152 с.
11. Німчук В. В. Історія українського правопису XVI–XX століття : [хрестоматія] / Василь Васильович Німчук. – К. : Наукова думка, 2004. – 582 с.
12. Мазур Ю. Н. Корейско-русский словарь / Ю. Н. Мазур, В. М. Моздыков, Д. М. Усатов. – М. : Русский язык, 2000. – 571 с.
13. Малик В. К. Твори : [в 2 т.] / Володимир Кирилович Малик. – К. : Дніпро, 1986. – Т. I : Таємний посол : роман. Кн. 1, 2 : Посол Урус-шайтана; Фірман султана. – 440 с.
14. "Пакти і Конституції" Української козацької держави (до 300-річчя укладення) : факсиміле / [відп. ред. В. А. Смолій ; упоряд. М. С. Трофимчук, Т. В. Чухліб]. – Львів : Світ, 2011. – 440 с.
15. Пам'ятки української мови XV ст. / [підготовка тексту, вступна стаття і коментарі В. М. Русанівського]. – К. : Наукова думка, 1965. – 164 с.

16. Пэкрён Чхoxэ : антология лирических стихотворений Рён-гу с корейским переводом / [изд. текста, перевод и предисл. Д. Д. Елисеева]. – М.: Изд-во восточной литературы, 1960. – 84 с.
17. Сидельникова Л. В. Еволюція системи літерних знаків французького письма IX – початку XXI століття: фонографічний та ідеографічний аспекти : дис. ... доктора філол. наук : спец. 10.02.05 "Романські мови" / Сидельникова Лариса Вікторівна ; КНЛУ. – К., 2012. – 593 с.
18. Смотрицький М. Грамматіки славенских правилное Свнтаґма / Мелетій Смотрицький. – Єв'є : друкарня Віленського братства, 1619. – 502 с.
19. Тарахан-Береза З. А. Шевченко – поет і художник : [монографія] / Зинаїда Афанасіївна Тарахан-Береза. – К. : Наукова думка, 1985. – 183 с.
20. Требник митрополита Петра Могилы. Київ 1646 : [в 2 т.] / Петро Могила. – К.:Іформ.-вид. центр української Православної церкви, 1996. – Т. 1. – 860 с.
21. Холодович А. А. О проекте реформы корейской орфографии / Александр Алексеевич Холодович // Вопросы корейского и китайского языкознания. Учебные записки ЛГУ. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1949. – Вып. 236. – С. 19–31.
22. Шашкевич М. Русалка днѣстровая / М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький. – Будім : Ruthenische Volks-Lieder, 1837. – XX+135 с.
23. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови / Іван Пилипович Ющук. – К. : Освіта, 2002. – 254 с.
24. Lee K.-M. A History of the Korean Language / K.-M. Lee, S. R. Ramsey. – Cambridge : Cambridge University Press, 2011. – 336 p.
25. 경신록언석. – 1796. – Пояснення усних і письмових відомостей про віру і повагу. – 1796. – 86 аркушів.
26. 그크르다 류드밀라. 차두빛 비 / 류드밀라 그크르다. – 서울: 뿌쉬깁하우스, 2009. – Скирда Л. Сливовий дощ / Людмила Скирда. – Сеул : Пушкінхаус, 2009. – 111с.
27. 김도련. 한국 고문의 원류와 성격 / 김도련. – 서울 : 태학사, 1998. – Kim Д.Р. Витоки і характер давньої корейської літератури / До Рьон Кім. – Сеул : Тхехакса, 1998. – 481 с.
28. 세종대왕. 월인천강지곡 / 세종대왕. – 1447. – Великий Король Седжон. Пісня про віддзеркалення місяця у тисячі річок / Великий Король Седжон. – 1447. – 194 строф.
29. 세종대왕. 용비어천가 / 세종대왕. – 중판. – 1612. – Великий Король Седжон. Пісня про драконів, що літають у небі / Великий Король Седжон. – [передрук.]. – 1612. –125 строф.
30. 엄광용. 대장장이와 목수의 지혜 /엄광용 // 고국소식. – 2009. – № 1. – Ом Г. Й. Коваль і мудрість теслі / Гван Йонг Ом // Коґук Сошік. – 2009. – № 1. – С.42–43.
31. 영화와 여성 : 영화로 보는 한국 사회와 여성 / 표넨이 이병훈. – 서울 : КОФА, 2012. – Кіно і жінки : корейське суспільство і жінки очами кіно / Під ред. І Бьонг Хун. – Сеул : КОФА, 2012. – 247 с.
32. 유윤겸. 두시언해 / 유윤겸. – 권21. – 1481. – Ю Ю. Г. Переклад віршів Ду Бо / Юн Гьом Ю. – Т. 21. – 1481. – 45 аркушів.
33. 조균영적지언해. – 1881. – Переклад роботи про містичні сліди кухонних духів. – 1881. – 45 аркушів.

34. 주시경. 대한국어문법 / 주시경. – 1906. – Джу С. Г. Граматика рідної мови / Сі Ѓьонґ Джу. – 1906. – 174 с.
35. 지식영. 신정국문 / 지식영. – 1905. – Джі С. Й. Нова реформа національної писемності / Соґ Йонґ Джі. – 1905. – 37 арк.
36. 최숙. 진법언해 / 최숙. – 1693. – Чхве С. Переклад керівництва з розташування військових загонів у битві / Суґ Чхве. – 1693. – 23 аркушів.
37. 최현배. 한글갈 / 최현배. – 서울 : 조선어학회, 1940. – Чхве Х. Б. Історія вивчення корейського письма / Хьон Бе Чве. – Сеул : Корейська лінгвістична спілка, 1940. – 790 с.
38. 한교. 연병지남 / 한교. – 1612. – Хан Г. Ознайомлення солдатів з наказами південної країни / Ѓьо Хан. – 1612. – 36 аркушів.
39. 허준. 언해태산집요 / 허준. – 1608. – Хо Дж. Переклад керівництва з видалення решток плаценти після пологів / Джун Хо. – 1608. – 76 аркушів.
40. 현종왕. 윤음언해 (유중외대소민인등척사윤음) / 현종왕. – 1839. – Король Хонджонґ. Переклад королівського наказу (Королівський наказ про вживання внутрішніх і зовнішніх заходів для витіснення неправильної релігії серед громадян) / Король Хонджонґ. – 1839. – 9 аркушів.
41. 효령대군. 능엄경언해 / 효령대군. – 권10. – 1461. – Переклад величних і суворих Буддійських сутр / Принц Хьорьонґ. – Т. 10. – 1461. – 83 аркуша.

References

1. Berynda, P. (1627). Leksikon slavenorosskii i imen tlkovaniie [Slavonicrusian lexicon and words interpretation]. Kyiv: Kutenskyi Abbey Chapel, 330.
2. Bohuslavsyi, S. (1928). Ukraino-ruski pam'iatky XI–XVIII st. pro kniaziv Borysa ta Hliba [Ukrainian-Russian booklets about princes Borys and Hlib]. Kyiv: All-Ukrainian Academy of Science Press, xxxiii+206+ii.
3. Zhovtobriukh, M. A., Rusanivskyi, V. M., Skliarenko, V. H. (1979). Istoriia ukrainskoi movy: fonetyka [The history of Ukrainian language: phonetics]. Kyiv: Naukova dumka, 367.
4. Ivashchenko, V. V. (2000). Kraplynky [Water drops]. Kyiv: Diia, 176.
5. Kim, S. (2008). Yasnyi misiats [Bright moon]. Kyiv, Grani-T, 362.
6. Kim, F. Z. (1960). Printsypy postroiieniia koreiskih graphem: Voprosy yazykoznaniiia [The structural principles of Korean grahems: The Linguistic Issues]. Moscow: Nauka. 4. 85–96.
7. Kontsevich, L. R. (2013). Mir "Hunmin Chonym" [The world of Hunmin Jongeum]. Moscow: "Pervoie marta". 586.
8. Kornii, D. (2013). Honykhmarnyk. [Honykhmarnyk spirit]. Kharkiv: Book club "Klub simeinoho dozvillia", 336.
9. Kotliarevskyi, I. P. (1808). Eneida [Aeneid travesty]. Saint-Petersburg: Ivan Glazunov Press House. 154.
10. Kocherha, I. A. (1981). Yaroslav Mudryi [Yaroslav the Wise]. Kyiv: Dnipro. 152.
11. Nimchuk, V. V. (2004). Istoriia ukrainskoho pravopysu XVI–XX stolittia [The history of Ukrainian Orthography in XVI–XX cent.]. Kyiv: Naukova Dumka. 582.
12. Mazur, Y. N., Mozdykov, V. M., Usatov, D. M. (2000). Koreisko-russkyi slovar [Korean-Russian Vocabulary]. Moscow: Russkii yazyk. 571.
13. Malyk, V. K. (1986). Firnam sultana: Taiemnyi posol, Posol Urus-Shaitana [The Sultan's edict: Secret ambassador, The ambassador of Urus-Shaitan]. Kyiv: Dnipro. 440.

14. Smolii, V. A., Trofymchuk, M. S., Chukhlib T. V. ed. (2011). "Pakty i Konstytutsii" Ukrainskoi kozatskoi derzhavy ["Pacts and Constitutions" of Ukrainian Cossack republic]. Lviv: Svit. 440.
15. Rusanivskyy, V. M. ed. (1965). Pam'iatky ukrainskoi movy XV st. [The monuments of Ukrainian language in XV cent.]. Kyiv: Naukova dumka. 164.
16. Yelisieieva, D. D. ed. (1960). Pekrion Chkhokhe: antolohyia lrycheskykh stykhotvorenyi Rion-hu s koreiskym perevodom [Paekreon Chohae: the antology of Reon Hoo's poems with Korean translation]. Moscow: Izdatelstvo vostochnoi literatury. 84.
17. Sydelnykova, L. V. (2012). Evoliutsiia systemy liternykh znakiv frantsuzkoho pysma IX–XXI stolittia: fonohrafichnyi ta ideohrafichnyi aspekty [The evolution of French letter signs system in IX–XXI cent.: phonographic and ideographic aspects]. Kyiv. 593.
18. Smotrytskyi, M. (1619). Hrammatiky slovenskiia pravelnoie syntagma [The right syntagma of Slavonic grammar]. Yevie: Vilenskyi Abbey Chapel, 502.
19. Tarakhan-Bereza, Z. A. (1985). Shevchenko – poet i khudozhnyk [T. Shevchenko – the poet and the painter]. Kyiv: Naukova Dumka, 183.
20. Mohyla, P. (1996). Triebnyk mytropolyta Petra Mohyly. Kyiv, 1646 [Petro Mohyla metropolitan's Book of Needs. Kyiv, 1646]. Kyiv: Informational center of Ukrainian Orthodox Church. 860.
21. Kholodovych, A. A. (1949). O proektie reformy koreiskoi orfohrafii: Voprosy koreiskoho i kitaiskoho yazykoznaniiia: Uchebnyie zapiski LGU [About the Korean orthography reform: The Korean and Chinese linguistics issues: The study notes of LSU]. Leningrad: LSU Press. 236. 19–31.
22. Shashkevych, M., Vahylevych, I., Holovatskyi, Y. (1837). Rusalka dnistrovaia [The Dnister mermaid]. Buda: Ruthenische Volks-Lieder. XX+135.
23. Yushchuk, I. P. (2002). Praktykum z pravopysu ukrainskoi movy [Workshop on Ukrainian language orthography]. Kyiv: Osvita, 254.
24. Lee, K.-M. (2011). A History of the Korean Language. Cambridge : Cambridge University Press, 336.
25. Author unknown (1796). Geong sin rok eon seok [The explanation of written and oral knowledge about Faith]. 86 leaves.
26. Skyrda, L. (2009). Jadoobit bi [Plum violet rain]. Seoul: Pushkin House, 111.
27. Kim, D. R. (1998). Hanguk gomunui wollyuwa seonggeok [The sources and the features of the ancient Korean literature]. Seoul: Thaehaksa, 481.
28. King Sejong the Great (1447). Worin cheon-gang jigok [Songs of the moon's imprint on a thousand rivers]. 194 stanzas.
29. King Sejong the Great (1612). Yongbieocheonga [Songs of the dragons flying to heaven]. 125 stanzas.
30. Eom, G. Y. (2009). Daejangjangiwa moksui jihye: Goguk sosik [The blacksmith and the carpenter's wisdom: Motherland news]. Seoul, 1. 42–43.
31. Lee, B. H. ed. (2012). Yeonghwawa yeosong: yeonghwaro boneun hanguk sahwoewa yeoseong [Movies and women: Korean society and women seen through the movies]. Seoul: KOFA. 247.
32. Yu, Y. G. (1481). Dusi eonhae [The translation of the Du Bo's poems]. Vol. 21. 45 leaves.
33. Author unknown (1881). Jogun yeongjeokji eonhae [The translation of the book about the mysterious deeds of kitchen spirits]. 45 leaves.
34. Ju, S. G. (1906). Daehanmingukeo munbeop [Native language grammar]. 174.
35. Ji, S. Y. (1905). Sinjeong gukmun [A new reform of national writing]. 37 leaves.

36. Choe, C. (1693). Jinbeop eonhae [The translation of the manual about the troops' location in battle]. 23 leaves.
37. Choe, H. B. (1940). Hangeulgal [The history of Korean writing study]. Seoul: Joseoneohakhoe, 790.
38. Han, G. (1612). Yeonbeong jinam [Acquainting soldiers with the orders of the Southern country]. 36 leaves.
39. Heo, J. (1608). Eonhae Thaesanjibyo [The translation of the manual about the childbirth and postnatal actions]. 76 leaves.
40. King Heonjeong (1839). Yuneom eonhae (Yujungoedae sominindeung cheonsa yuneum) [The translation of the royal edict (The royal edict about taking all internal and external measures to eject the wrong religion amidst citizens)]. 9 leaves.
41. Prince Hyoreong. (1461). Neungeomgeong eonhae [The translation of the great and strict sutras]. Vol. 10. 83 leaves.

СРЕДСТВА РЕАЛИЗАЦИИ И ОБЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТРАДИЦИОННО-ИСТОРИЧЕСКОГО ПРИНЦИПА ПИСЬМА В УКРАИНСКОЙ И КОРЕЙСКОЙ ОРФОГРАФИИ С XV ДО XXI СТ.

О. С.Алименко

***Аннотация.** Статья посвящена проблеме функционирования традиционно-исторического принципа письма в украинской и корейской орфографии в период с XV по XXI ст. Основной задачей исследования является проанализировать средства реализации этого принципа в сопоставляемых орфографических системах, раскрыть общие тенденции, характерные для процессов становления традиционно-исторического принципа в украинском и корейском языках в XV–XXI ст. и сравнить полученные результаты для определения изоморфных и алломорфных признаков. В процессе исследования определяется орфографический инвентарь, служащий инструментарием для реализации традиционно-исторического принципа, а также частотность его соблюдения в обеих письменных системах. В разные исторические периоды она варьирует, но сохраняется общая тенденция к снижению количества традиционно-исторического компонента в орфографии, что говорит о тяготении к упрощению и фонетизации письма. Перспективой дальнейших исследований является изучение влияния этого принципа письма на графический уровень организации письма.*

***Ключевые слова:** традиционно-исторический принцип письма, принципы орфографии, украинская письменность, корейская письменность*

IMPLEMENTATION MEANS AND GENERAL TENDENCIES IN TRADITIONAL-HISTORICAL PRINCIPLE DEVELOPMENT IN UKRAINIAN AND KOREAN ORTHOGRAPHY IN XV–XXI CENT.

O. S. Alimenko

***Abstract.** The article discusses the functioning of the traditional-historical writing principle in Ukrainian and Korean orthographic systems during the period from XV to XXI century. The main objective of this study is to analyze the means of implementing the principle into the spelling systems compared, to reveal the general tendencies, which appear in the formation processes of traditional-historical principle in Ukrainian and Korean languages in the XV–XXI cent. and to compare the results in order to determine isomorphic and allomorphic features in development tendencies of this writing principle in both languages..*

Being the farthest from what the real sounding of the words is, the traditional-historical principle creates the asymmetry between the phonetic and graphic inventory and that's

why attracts special interest among the known principles of writing. It is gradually formed in the process of language and writing development and is based not on the sounding of the word, but rather on the external factors, which influenced this word in the process of development. Therefore, this principle appears where tradition prevails over linguistic reality.

The traditional-historical principle is implemented into the Ukrainian system of writing while using the following means:

– Middle Ukrainian period (XV–XVIII cent.): 1) monographs **Ѧ, ѦѦ, ю, Ѡ, Ѣ, ѣ, ѡ**, reflecting not the single sounds but the sound combinations historically formed; 2) monographs **Ѧ** and **Ѧ**, the phonetic values of which have already changed, but the graphemes continue to be used in the spelling by tradition; 3) stylized monograph **Ѧ** as the variant of the digraph **оу**; 4) monograph **у** in cases it conveyed the sounds [ɪ] and [j]; 5) monograph **ч** when it reflected the sound [dʒ']; 6) the formation of the digraphs **ѦѦ, оу, ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ**, which conveyed the single sounds; 7) functional graphemes, which do not represent any sounds, but are used traditionally to clarify other graphemes meanings (monograms **Ѧ** і **Ѧ**); 8) original letters used in the loanwords when the sounding of the word is changed in the process of phonetic adaptation, but the spelling system continues to follow the source language spelling (monographs **Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ** in the borrowings from the Old Slavonic, monograph **Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ, Ѧ** in borrowings from Greek or Latin).

– Contemporary Ukrainian period (XIX–XXI cent.): 1) digraphs **іо, ѦѦ**, which represented the single sounds (only in XIX cent.); 2) monograph **у**, while conveying the sounds [ɪ] and [ji] (only in XIX cent.); 3) monograph **е**, while reflecting the sound combination [je] (only in XIX cent.); 4) monographs **Ѧ, Ѧ, Ѧ, ю, я**, representing the sound combinations; 5) digraph **Ѧо** conveying a single sound; 6) functional graphemes **Ѧ** і **Ѧ**; 7) digraph **ѦѦ** (in XIX cent.) and digraphs **ѦѦ, ѦѦ, ѦѦ** (XX-XXI cent.) depicting long consonant sounds;

In the Korean writing system traditional-historical principle is implemented as follows: 1) outdated monograph **Δ** in the XVII century reprints; 2) outdated monograph **•** [ɿ] and digram **·** [ɿi] in the XIX century reprints; 3) monograph **∧** in patchim position to display the sound [t] during the Early Modern period (XVII-XIX cent.); 4) usage of digraphs (**ㄱ, ㅋ, ㆁ, ㄷ, ㅌ, ㅍ** etc.), trigraphs (**ㅇ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ** etc.) and tetragraphs (**ㅇ, ㆁ** etc.) to represent simple or complex vowel sounds; 5) usage of digraphs (**ㄱ, ㅋ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ** etc.), trigraphs (**ㅇ, ㆁ, ㆁ** etc.) to convey simple or complex consonant sounds;

The results make it possible to come to the conclusion that the traditional-historical principle developed in both languages in waves. The frequency of usage varies in different centuries both downwards and upwards, but the general tendency is to reduce the amount of traditional-historical component in word spelling. These trends suggest a tendency towards simplification and phonetization of the writing, although the coefficient of the traditional-historical principle in Korean is twice as high as in Ukrainian. The prospect for further research is the study of the effect of this orthographic principle on the formation of the graphic level of writing system.

Keywords: traditional-historical spelling principle, orthographic principles, Ukrainian alphabet, Korean alphabet